

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ:
НАЦІОНАЛЬНИЙ, ЄВРОПЕЙСЬКИЙ,
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИЙ ВИМІРИ**

Матеріали

науково-практичного круглого столу

(м. Суми, 27 січня 2023 року)

Суми
Сумський державний університет
2023

СКЛАД ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ:

Махінчук В. М., д-р юрид.наук, професор, заслужений юрист України, заступник директора з наукової роботи НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України;

Попович Т. Г., канд. юрид. наук, старший дослідник, учений секретар НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України;

Деревянко Б. В., д-р юрид. наук, професор, головний науковий співробітник відділу правового забезпечення ринкової економіки НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України;

Руденко Л. Д., канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки СумДУ;

Плотнікова М. В., канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри міжнародного, європейського права та порівняльного правознавства СумДУ;

Сікорська І. М., канд. наук з держ. упр., доцент, голова правління Української асоціації викладачів і дослідників європейської інтеграції;

Швагер О. А., канд. юрид. наук, асист. кафедри міжнародного, європейського права та порівняльного правознавства СумДУ

*Видання рекомендоване до видання рішенням вченої ради
Навчально-наукового інституту права СумДУ
(протокол № 6 від 08.02.2022 року)*

П 68 **Правове** регулювання фінансових послуг: національний, європейський, глобалізаційний виміри : матер. науково-практичного круглого столу (Суми, 27 січня 2023 р.). – Суми : Сумський державний університет, 2023. – 150 с.

До збірника ввійшли тези доповідей та повідомлення викладачів, студентів, учених та аспірантів ЗВО і наукових установ, які брали участь у засіданні науково-практичного круглого столу «Правове регулювання фінансових послуг: національний, європейський, глобалізаційний виміри», присвяченого актуальним питанням правового регулювання ринків фінансових послуг в Україні та Європейському Союзу й проведеного в рамках реалізації освітнього проекту «619998-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE Європейські стандарти захисту прав споживачів фінансових послуг», що реалізується за підтримки Виконавчого агентства ЄС з освіти та культури (напрямок Модуль Жана Моне програми Erasmus+).

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Підтримка Європейською комісією випуску цієї публікації не означає схвалення змісту, що відображає лише думки авторів, і Комісія не може нести відповідальності за будь-яке використання інформації, яка міститься в ній.

УДК 347.73:336.1(063)

© Сумський державний університет, 2023

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО.....	7
<i>Levkina R.V., Kotko Ya.M.</i> INSTITUTIONAL AND ORGANIZATIONAL MECHANISM OF ADAPTATION OF UKRAINIAN FINANCIAL LEGISLATION TO THE EU LEGAL SYSTEM.....	9
<i>Shvaher O.</i> FINANCIAL INCLUSION IN THE CONTEXT OF SDG.....	13
<i>Бабко Н.М., Мандич О.В</i> ДІДЖИТАЛ ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ФІНАНСОВОГО ЗАХИСТУ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ.....	16
<i>Бондар Ю. А.</i> ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ СФЕРИ НАГЛЯДУ ЗА ВІТЧИЗНЯНИМ СТРАХОВИМ РИНКОМ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	24
<i>Борщенко В.В.</i> ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ СФЕРИ НАГЛЯДУ ЗА ВІТЧИЗНЯНИМ СТРАХОВИМ РИНКОМ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	24
<i>Грицай А.А., Тверезовська І.С.</i> ЗАХИСТ ПРАВ ІНВЕТОРІВ КРАУДФАНДИНГОВИХ ПРОЄКТІВ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ ТА В УКРАЇНІ.....	27
<i>Гуцалюк О. М., Гаврилова Н. В.</i> ІНВЕСТИЦІЙНА СТРАТЕГІЯ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	31
<i>Даценко О. І.</i> ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРОТИДІЇ ШАХРАЙСТВУ З ПЛАТІЖНИМИ ІНСТРУМЕНТАМИ У СИСТЕМІ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ ТА ЄС.....	36
<i>Деменко К.Е.</i> ВАЛЮТНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ З ВАЛЮТНИМИ ЦІННОСТЯМИ.....	40

Денисенко С. І.
СУДОВА ПРАКТИКА СУДУ ЄС ЯК ОСНОВА
ДЛЯ УДОСКОНАЛЕННЯ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ.....43

Деревянко Б. В.
ПРО ПОПУЛЯРИЗАЦІЮ ДЕРЖАВОЮ КРИПТОВАЛЮТ
І КРИПТОМАТІВ СЕРЕД ГРОМАДЯН УКРАЇНИ.....47

Дмитренко Е.С.
ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РИНКУ
ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В
УКРАЇНІ: БЕЗПЕКОВИЙ ВИМІР.....51

Загола Т. М.
СКЛАДОВІ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЛОБАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ
В СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ.....55

Запорожченко А. В.
ІНСТИТУЦІАЛІЗАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО
АРБІТРАЖУ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ: НЕОБХІДНІСТЬ ТА
СВІТОВІ ТРЕНДИ.....59

Зінченко Г. С.
СПІВРОБІТНИЦТВО РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ УКРАЇНИ ТА
ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ АУДИТОРІВ В КОНТЕКСТІ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ.....63

Карпюк І. В.Гальчич І. П.
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ
ПОСЛУГ В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ.....67

Корнева Т. В.Сірочук І.В.
ПРОЗОРІСТЬ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ.....69

Кочин В. В.
ЗАКОНОДАВЧЕ ВНОРМУВАННЯ САМОРЕГУЛЮВАННЯ НА
РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ: СУЧАСНИЙ СТАН
ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ.....74

Кучмістенко О.В.

ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ПІД ЧАС
ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ.....78

Максюта А.О.

ПОРЯДОК ДОСТУПУ БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
ДО БАНКІВСЬКОЇ ТАЄМНИЦІ.....82

Маланчук Т. В.

ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ, ЯКІ
ПЕРЕБУВАЮТЬ ПІД ЗАГРОЗОЮ ОКУПАЦІЇ ДЕРЖАВОЮ-
АГРЕСОРОМ.....85

Новікова М. М.

ПРАВОВИЙ СТАТУС ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОРГАНУ З РИНКІВ
ЦІННИХ ПАПЕРІВ (ESMA).....88

Носирев О. О.

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ.....92

Плотнікова М. В.

УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКОСТІ НА ЕТАПІ НОРМОТВОРЕННЯ У
СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ
У ЄС ТА В УКРАЇНІ.....96

Руденко Л.Д.

ЩОДО ЮРИСДИКЦІОНОЇ ФОРМИ ЗАХИСТУ ВІД ФІНАНСОВОГО
ФІШИНГУ.....105

Сагайдак В. О.

ВПЛИВ ЧЛЕНСТВА ДЕРЖАВИ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ
НА ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ БАНКУ ЛАТВІЇ.....109

Семіног С. В.

НОВЕЛИ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ПОЗИЧАЛЬНИКІВ, МАЙНО
ЯКИХ ПОШКОДЖЕНО, ЗНИЩЕНО АБО ЗАЛИШИЛОСЬ
НА ОКУПОВАНІЙ ТЕРИТОРІЇ.....113

<i>Ставерська Т. О.</i> ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ КРИПТОВАЛЮТ ЯК ІНСТРУМЕНТА РОЗРАХУНКІВ.....	117
<i>Старинський М.В.</i> ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ ПОВ'ЯЗАНИХ З ОБІГОМ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ В УКРАЇНІ.....	121
<i>Ткаченко В.М.</i> ПИТАННЯ ПРИВЕДЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО НЕДЕРЖАВНЕ ПЕНСІЙНЕ СТРАХУВАННЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ.....	124
<i>Трембіч А. Я.</i> МАЙБУТНЄ ІНСТИТУТУ СТРАХУВАННЯ ЯК НЕПОЙМЕНОВАНОГО СПОСОБУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ У ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ.....	127
<i>Туркот О. А.</i> ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО АГРАРНИХ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ ЄВРОСОЮЗУ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	134
<i>Цветков А.М.</i> ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РЕЄСТРАЦІЇ БАНКІВ З ІНОЗЕМНИМ КАПІТАЛОМ НАЦІОНАЛЬНИМ БАНКОМ УКРАЇНИ.....	136
<i>Цукан С.В.</i> НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОБОРОТУ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ.....	140
<i>Шейн Д.С.</i> ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ В КОНТЕКСТІ ПРИНЦИПУ NULLUM POENA SINE LEGE: НЕДОЛІКИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ.....	145

ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ ПІД ЗАГРОЗОЮ ОКУПАЦІЇ ДЕРЖАВОЮ-АГРЕСОРОМ

Маланчук Т. В.

к.ю.н., ст. викладач кафедри міжнародного, європейського права та порівняльного правознавства ННІП СумДУ

Повномасштабна загарбницька війна Росії проти України внесла свої корективи у всі сфери суспільного життя. Але, попри складну ситуацію в умовах воєнного стану, українці продовжують отримувати зарплати, пенсії та інші соціальні виплати. З 8 березня 2022 року Національний банк України запровадив окремі правила для громадян на територіях, що знаходяться під загрозою окупації державою-агресором [1]. На цих територіях клієнти банків можуть без обмежень знімати готівку в національній та іноземних валютах зі своїх рахунків. Обмеження можуть виставляти комерційні банки через обмежені можливості видавати готівку у філіях, відділеннях чи банкоматах. На інформаційному сайті Національного банку України розміщено рекомендації для населення, як безпечно знімати готівку на територіях, що перебувають під загрозою окупації державою-агресором:

1. Варто зателефонувати на гарячу лінію вашого банку та дізнатися, які конкретно філії та відділення працюють або працюватимуть у вашому місті/районі найближчими днями. Це питання можна поставити в особистому кабінеті банку або чат-боті банківського відділення. Крім того, необхідну інформацію можна знайти на сайтах банків.

2. Під час телефонної розмови з менеджером важливо уточнити правила роботи відділення або філії банку на території, що перебувають під загрозою окупації державою-агресором. Річ у тім, що банківські установи можуть вносити зміни до графіка або правил роботи своїх філій та відділень, керуючись міркуваннями безпеки працівників та клієнтів.

3. Коли ви прийшли до відділення або філії банку на території, що знаходяться під загрозою окупації державою-агресором, можна спробувати зняти готівку в банкоматі або касі. Якщо виникли проблеми зі зняттям готівки, необхідно звернутися за допомогою до менеджера банку [2].

Важливим екстреним нормативним актом НБУ, що спрямований на захист прав споживачів фінансових послуг, стала Постанова Пра-

вління Національного банку України «Про використання банками хмарних послуг в умовах воєнного стану в Україні» від 08 березня 2022 року № 42, відповідно до положень якої банки отримують можливість надавати фінансові послуги, а також здійснювати фінансові операції із застосуванням електронних платіжних засобів, а саме: платіжних карток, застосовуючи хмарні сервіси, які надаються з використанням обладнання, яке розміщене на території Великобританії, Канади, США. Ця норма буде діяти в період воєнного стану, а також впродовж двох років після його припинення [3].

Також Національний банк України у своєму відкритому листі «Щодо заходів, пов'язаних із воєнною агресією Російської Федерації проти України» від 12 березня 2022 р. закликав учасників світового ринку фінансових послуг, а саме: іноземні страхові компанії, а також іноземні професійні організації страховиків та перестраховиків, не проводити страхування усіх ризиків, країнами походження яких є Росія та Республіка Білорусь [4].

Розуміючи нові реалії, Національним банком було реалізовано низку ініціатив з метою врегулювання проблемних питань та забезпечення дотримання фінансовими установами прав споживачів. Фінансовим установам було рекомендовано суттєво переглянути свої підходи до врегулювання прострочених боргів стосовно осіб, що перебувають на територіях, тимчасово не контрольованих українською владою, та/або поблизу зон ведення активних бойових дій. Також було встановлено додаткові вимоги щодо етичної поведінки з метою забезпечення відповідального ставлення та підсилення окремих норм «колекторського закону». Водночас необхідно було забезпечити недопущення порушень у роботі банків та небанківських фінансових установ. Саме тому під час війни поряд із розглядом звернень здійснюється безвиїзний нагляд: перевіряються сайти банків та небанківських фінустанов, правила та умови надання фінансових послуг, договори, реклама, аналізуються факти недотримання вимог щодо етичної поведінки тощо. У разі виявлення порушень застосовуються відповідні заходи впливу. Для того, аби люди тримали руку на пульсі усіх змін, з перших днів війни НБУ запустив інформаційний ресурс для споживачів, де міститься вся необхідна інформація про фінансові послуги під час війни: обмеження, зміни, нові правила та корисні посилання. Також нещодавно стартувала інформаційна кампанія ЗнайСвоїПрава_Кредити, метою якої є захист прав позичальників та поліпшення знань громадян про кредитні послуги, їхні права та обов'язки [5].

Національним банком України створено спеціальний підрозділ, який має повноваження на захист прав споживачів фінансових послуг і регулює поведінку банків та небанківських фінансових установ щодо їхніх клієнтів – Управління захисту прав споживачів фінансових послуг.

Але, цілком очевидно, що, не зважаючи на досягнуті успіхи, механізм захисту прав споживачів фінансових послуг в умовах воєнного стану не буде працювати, якщо у ньому відсутній контроль та забезпечення виконання нормативно-правових актів, вкладених у захист прав вкладників і споживачів фінансових послуг. При цьому санкції щодо примусового забезпечення захисних правил мають відповідати ризикам, що походять від споживання різних видів послуг та продуктів [6]. Міжнародні організації, які вивчають проблеми доступу громадян до якісних фінансових послуг, найбільше стурбовані тим, щоб заходи, що вживаються в умовах воєнного стану, не заважали розширенню доступності фінансових послуг і відповідали потребам малозабезпечених (як наслідок, малодосвідчених) споживачів; не призводили до того, що відповідальні постачальники послуг відмовляться працювати з цією категорією.

В умовах воєнного стану українці віддають перевагу безготівковим операціям із платіжними картками, тому важливим моментом стало внесення відповідних змін до ЗУ «Про платіжні послуги». Закон розроблений з урахуванням актів права ЄС, зокрема Директиви (ЄС) 2015/2366 та Директиви 2009/110/ЄС, що створює підґрунтя для розвитку платіжного ринку України та правову основу для інтеграції платіжної системи України з платіжною системою ЄС.

Хоча в умовах правового режиму воєнного стану можливе тимчасове, зумовлене загрозою національній безпеці, обмеження конституційних прав і свобод людини, необхідно пам'ятати, що положення законодавства про захист споживачів фінансових послуг в таких умовах повинні захищати інтереси споживачів, заохочуючи надання якісних послуг та чесну конкуренцію.

Література:

1. Про внесення змін до постанови Правління Національного банку України від 24 лютого 2022 року № 18. Постанова Правління Національного банку України від 8 березня 2022 року № 44.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0044500-22#Text> (дата звернення 12.01.2023).

2. Як зняти готівку на територіях, що перебувають під загрозою окупації державною-агресором? URL: <https://promo.bank.gov.ua/fin-defense/> (дата звернення 12.01.2023).

3. Про використання банками хмарних послуг в умовах воєнного стану в Україні. Постанова Правління Національного банку України від 08 березня 2022 року № 42.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0042500-22#Text> (дата звернення 12.01.2023).

4. Щодо заходів, пов'язаних із воєнною агресією Російської Федерації проти України. Відкритий лист НБУ від 12 березня 2022 року.

URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article (дата звернення 12.01.2023).

5. Ольга Лобайчук. Захист прав споживачів фінансових послуг: що змінилося за вісім місяців війни.

URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/871021.html> (дата звернення 12.01.2023).

6. Oleksandr O. Bryhinets, Ivo Svoboda, Oksana R. Shevchuk, Yevgen V. Kotukh, Valentyna Yu. Radich. Public value management and new public governance as modern approaches to the development of public administration. Revista San Gregorio. Special edition-2020. Núm. 42 (2020). DOI: <http://dx.doi.org/10.36097/rsan.v1i42.1568>.